

Norges Miljøvernforbund
Postboks 593
5806 BERGEN

Bergen 30.05.2025

Mottaker:

Klima- og miljødepartementet.
Miljødirektoratet
Fiskeri og havbruksdepartementet
Fiskeridirektoratet

Norges Miljøvernforbund (NMF) krever et vesentlig bedret marint vern i tråd med tilgjengelig oppdatert kunnskap. Vi kan ikke akseptere et «juksevern» som er fullstendig uthulet av unntak og dispensasjoner. Det må på plass en ekte, helhetlig marin verneplan der de viktige nøkkelområdene må få nullfiske med høy eller full beskyttelse!

Norges Miljøvernforbund (NMF) har forventet at marint vern innebærer å begrense menneskelig aktivitet i et sjøområde som er ansett som viktig for å ivareta naturmangfoldet og for å opprettholde essensielle økosystemfunksjoner. Altså at i marine verneområder er det fremste målet å ivareta biologisk mangfold og tilhørende økosystemfunksjoner.

Tall fra SSB viser at Norge pr. 31.12.2024 hadde, i medhold av Naturmangfoldloven, vernet havareal i vårt territorialfarvann på 6.670 kvadratkilometer. Dette utgjør ca. 4,6 % av territorialfarvannet vårt. [Vernede områder – SSB](#) Dette er så langt havnasjonen Norge sitt bidrag til å sikre fremtidens ressurser i våre nære havområder.

«Territorialfarvann består av sjøterritoriet og det indre farvann. Yttergrensen til territorialfarvannet kan ikke overskride 12 nautiske mil fra grunnlinjene. Sonen er undergitt kyststatens suverenitet. Fartøy som fører flagget til andre stater, har rett til uskyldig gjennomfart i sjøterritoriet.» [territorialfarvann – Store norske leksikon.](#)

Til sammenligning er 57 387 kvadratkilometer eller ca. 17,7% av vårt landareal vernet. (det presiseres fra SSB at noen vernede arealer tilhører flere verneformer. Totalt vernet areal er derfor mindre enn sum vernet areal for alle verneformene.) Hardangervidda Nasjonalpark er

Norges største og har alene et samlet tellende areal på 3 422 km² og et villreinområde som burde vært vernet, på 8 130 km².

Havforskningsinstituttet og SALT har nylig foretatt en litteraturstudie som har tittelen «Hvor godt fungerer marine verneområder» [Hvor godt fungerer marine bevaringsområder? En litteraturstudie - miljodirektoratet.no](https://www.miljodirektoratet.no/litteraturstudie) Studien viser, slik vi (NMF) ser det, at verdien av norske marine verneområder slik de fremstår i dag, er svært liten med hensyn til formålet.

Når dagens kunnskap tilsier ovennevnte, stiller vi derfor spørsmålet om norsk marin verneform er et forsøk på å føre oss og det internasjonale samfunnet bak lyset ved egentlig å innføre et slags «juksevern»? Man verner et område på kartet, for deretter å ødelegge den nødvendige beskyttelsen av natur og arter gjennom et ekstremt antall av unntak og dispensasjoner.

Studier viser nå med all mulig tydelighet at marine bevaringsområder har sterke positive effekter, dersom de har høy eller full beskyttelse. De beste kriteriene for å skape positive endringer i marine verneområder er etter dagens kunnskap, nullfiske, sterk håndhevelse, lang tidshorisont, størrelse og isolasjon. Den marine naturens evne til å reparere seg er stor og økosystemer kan derved gjenoppbygges. Dette vil selvfølgelig kreve lang tid og man mener at bevaringstiltakene må ha et minimum tidsperspektiv på 15 år.

Vi vet at det har vært arbeidet med en marin verneplan i Norge siden 1980 tallet og at i 2004 la Skjoldalutvalget frem mange spesifikke råd til utforming av en marin verneplan for beskyttelse av viktige norske marine verneområder. Blant annet ble 36 områder anbefalt tatt med i den marine verneplanen. Anbefalingene den gang innebar dessverre en svært liberal tilnærming til bruk av områdene. Siden den gang har forskningen gått videre uten det egentlig skjedd noen konkret forbedring av norsk vernepraksis. Dette til tross for at det i dag finnes betydelig mer forskningsbasert kunnskap om nødvendigheten av flere og større marine verneområder med den høye beskyttelsesgraden som kreves.

I Norge er dessverre situasjonen nå, at vi som fiskeri- og miljønasjon befinner oss i bakevjen. Hos oss er de marine verneområdene opprettet i medhold av Naturmangfoldloven samtidig som fiskerireguleringene er etter forholdene svært liberale. Global forskning viser at vårt såkalte marine vern ikke gir grunnlag til å forvente positive effekter for økosystemene. Fullt eller høyt beskyttede marine verneområder basert på IUCN kategorier og deres veileder, finnes ikke i Norge. Det nærmeste vi kommer er vel det som kalles andre arealbaserte forvaltningstiltak, slik som fredningsområder for økning av hummerbestanden. I disse områdene har ivaretagelse av det biologiske mangfoldet ikke har vært hovedmålet, men det kan selvfølgelig indirekte bidra til bevaring av mer biologisk mangfold.

Naturpanelet (IPBES, 2019) har påpekt at «i marine økosystemer er det direkte ressursutnyttelse av fisk og sjømat som har hatt den største relative påvirkningen på den

marine naturen de siste 50 årene.» I en ekspertrapport gitt til Havpanelet i 2020 anbefales det at 30-40% av nøkkelhabitater blir fullt beskyttet.

For å synliggjøre status i norske marine verneområder, tar vi for oss en norsk verneforskrift, tilfeldig valgt: Forskrift om vern av Lopp havet marine verneområde i Alta, Hasvik og Loppa kommuner, Troms og Finnmark fylke.

Hentet fra Lovdata:

«§ 1.(formål)

Formålet med Lopp havet marine verneområde er å ta vare på i hovedsak eksponerte sjøområder, som omfatter både dype og grunne områder, samlet sett har en stor spennvidde i naturtyper og som er representative for denne delen av kysten, bl.a. israndavsetninger, store skjellsandforekomster, korallforekomster og korallrev på dypt vann, samt viktige næringsøkområder for lomvi, lunde, krykkje og kysttorsk. Det er en målsetting å beholde verneverdiene uten større grad av ytre påvirkning, og områdene skal kunne tjene som referanseområde for forskning og overvåking bl.a. for å kunne studere effekter av reketråd og havbruk.

Verneformålet er knyttet til sjøbunnen, og til sjøoverflaten av hensyn til funksjonen som næringsøkområde for sjøfugl. I kartfestet referanseområde for regional vannkvalitet i kyststrømmen, vist som sone A2 i vernekartet, omfatter verneformålet i tillegg vannsøylen.

Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Formålet i seg selv er prisverdig nok sett på «papiret». Ser vi det i sammenheng med nedenfor stående vernebestemmelser fremstår vernet, slik vi ser det, som svært begrenset. Vi legger spesielt merke til at det i formålet legges vekt på at området er næringsøkområder for både fisk og fugl.

§ 3.(vernebestemmelser)

I det marine verneområdet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Følgende vernebestemmelser gjelder:

a. Vegetasjonen, herunder tang, tare og andre marine planter, er vernet mot skade og ødeleggelse. Planting av vegetasjon er forbudt.

b. Dyrelivet knyttet til sjøbunnen er vernet mot skade og ødeleggelse. Utsetting av organismer er forbudt.

c. Området er vernet mot tiltak som f.eks. etablering av ulike typer anlegg, utfylling, byggevirksomhet, plassering av konstruksjoner på sjøbunnen, andre varige eller midlertidige innretninger, legging av rørledninger og kabler, utføring av avløpsvann og andre konsentrerte forurensningstilførsler, mudring, uttak og deponering av masse, undervannssprengning,

boring, oppankring, utnyttelse av mineralske ressurser, utslipp av urensset ballastvann og utslipp av kjølevann fra land. Forsøpling er forbudt.

Det fremkommer altså at f.eks fiske ikke begrenses direkte. Men den virkelige svekkelsen av vernet kommer til syne i unntaks og dispensasjonsbestemmelsene. Det er i realiteten svært lite som faktisk er forbudt.

§ 4.(generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

a. gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, oljevern-, rednings- og oppsynsvirksomhet (ikke øvingsvirksomhet), samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten

b. rydding av båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støping

c. høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressurslova og annet gjeldende lovverk, med unntak for:

1. skjellskraping og høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter

2. fiske i kartfestede områder med korallforekomster, vist som sone A1 og delområde B i vernekartet

3. bruk av redskaper som slepes under fisket, og som kan berøre bunnen i kartfestet og avgrenset referanseområde for reketråling, vist som delområde C i vernekartet.

d. plukking av skjell

e. søk etter og opprensning av tapte fiskeredskaper

f. fiske i samsvar med lakse- og innlandsfiskloven

g. tradisjonell låssetting av fisk

h. jakt og fangst i samsvar med andre lover og forskrifter

i. ferdsel og oppankring med båt eller andre fartøyer

j. etablering av mindre fortøyningsfester for småbåt og til låssetting av fisk, herunder fastfortøying og dragfortøying, når fortøyningsmiddelet er i et materiale som ikke forurenses

k. lagring av snurrevadttau eller lignende på sjøbunnen

l. drift og vedlikehold av eksisterende sjømerker og andre navigasjonsinstallasjoner

m. drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder avløpsledninger

- n. drift og vedlikehold av eksisterende sjøkabler og nødvendig istandsetting ved akutt utfall*
- o. oppgradering og fornyelse av eksisterende sjøkabler for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer som ikke er i samsvar med verneformålet.*

§ 5.(spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdsel til sjøs*
- b. akvakultur som ikke er i strid med verneformålet, med unntak for akvakultur i kartfestet og avgrenset referanseområde for regional vannkvalitet i kyststrømmen, vist som sone A2 i vernekartet*
- c. levendelagring av villfanget fisk inntil 12 uker*
- d. legging av kabler og rørledninger, og så langt som mulig samlet i korridorer*
- e. oppgradering og eller fornyelse av sjøkabler som ikke faller under § 4*
- f. rydding av båtstø eller båtutlegg som krever bruk av gravemaskin, sprengning eller støping*
- g. tekniske tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene nevneverdig, herunder flytebrygger og fortøyning og oppankring av oljelenser*
- h. vedlikeholdsmudring*
- i. istandsetting, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner*
- j. uttak av fremmede, introduserte arter.*

§ 6.(generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48.

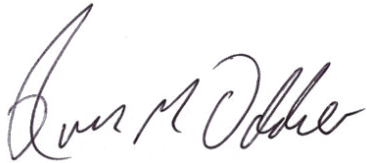
Det er Norges Miljøvernforbunds (NMF) oppfatning at Norge er en «sinke» når det kommer til reelt marint vern. Norge som hav- og fiskerinasjon burde være i fremste rekke på dette området. Det er vi ikke! Men det må fiskeri- og miljømyndighetene våre gjøre noe med, og det snarest.

NMF krever derfor at Norge etablerer flere sterkt håndhevede og fullt beskyttede marine verneområder. Disse må være marine nøkkelhabitater der målet må være å øke biologisk

mangfold og biomasse og der gjennom å forsterke motstandsdyktigheten til de marine økosystemet.

Ikke mer «juksevern» men reelt fremtidsrettet vern!

Vennlig hilsen
Norges Miljøvernforbund

Ruben M Oddekalv
Leder

Jon Bakke

Jurist